

N:r 6

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÄRERNAS RIKSFÖRBUND

Regeringsgatan 12, Stockholm - Tel. 21 36 06 - Postgiro 48 70

Ansvarig utgivare: Kapten Erik Gillner. Redaktör: Kapten Allan Malmquist.

1945

27 årgången

Brandkärerna och freden

Av brandchefen H. Forssman.

Kriget är slut i Europa och efterkrigstiden har börjat. Med erfarenhet från förra världskriget och tiden närmast därefter kan man nog utgå från att även den nu kommande perioden blir för brandkärerna fylld av arbetsuppgifter. Efter de senaste årens hektiska utveckling på brandväsendets område har brandförsvarets män nu tillfälle att samla sig, överblicka ställningen och planlägga den fortsatta utvecklingen. Det intensiva arbetet på höjandet och vidmakthållandet av beredskapen har upphört och verksamheten kan i högre grad inriktas på fullföljandet av det lika betydelsefulla fredsarbetet.

Detta arbete präglas främst av det förhållandet att planläggning för den nya brandlagstiftningens genomförande nu pågår överallt i vårt land. I första hand gäller detta givetvis landsbygdens brandförsvaret, som nu på många håll genomgår en fullständig nyorganisation. Detta innebär bl. a. att nya brandkårer skola uppsättas eller i än större utsträckning att redan befintliga kommunala eller frivilliga brandkårer få avsevärt större släckningsområden än de förut haft. Det kan t. ex. hända att en brandkår i ett municipalsamhälle, som förut haft till uppgift att släcka inom eget samhälle nu får ett område, som omfattar en eller flera kommuner. För att detta skall bli möjligt fordras i många fall ökad utrustning.

Av Riksförbundets senaste matrikel framgår att de flesta till förbundet anslutna brandkårer äro utrustade med såväl motorsprutor som bilar. Med nu gällande brandlagstiftning torde det bli nödvändigt att alla brandkårer med större släcknings-

område än eget samhälle äro utrustade med både motorspruta och bil. Under de senaste åren hava de mindre brandkårerna inköpt avregistrerade lastbilar, vilka ombyggs till brandbilar. Resultatet härav har blivit ganska olika. I många fall har man fått en fullgod bil, i andra fall åter har den sålunda anskaffade brandbilen blivit en besvikelse. Med hänsyn till att brandbilarna i regel köras blott ett fåtal mil årligen är det icke nödvändigt att de vid inköpet äro fabriksnya, men å andra sidan måste de vara i så gott skick att de äro driftsäkra och tåla även hårdare körning. De böra ej vara av alltför ålderdomliga typer, emedan det då kan bli svårt att skaffa reservdelar.

Enligt vad som meddelats kommer vår militära beredskap att efter hand avvecklas, vilket beräknas vara genomförd den 1 juli i år. Därvid skall enligt uppgift 12.350 bilar — summariskt värderade till 45.000.000 kronor — att av kronan försäljas. En av försvarsministern tillsatt avvecklingskommitté har efter övertägande av olika försäljningssätt stannat vid att föreslå bilarnas försäljning genom bilhandlare och bilfabrikanter. På lastbilägarehall tycker man emellertid att bilägarna, som fått avstå sina bilar till kronan, borde kunna ges företräde vid försäljningen. Om möjligt böra kronans bilar säljas så snart ske kan och innan de amerikanska fordonen hunnit uppträda konkurrerande på marknaden.

Gentemot detta förslag uttalar krigsmaterielverket att de övertaliga bilarna böra ses över och repareras innan de säljas och icke som de sakkunniga föreslagit säljas i befintligt skick. Arbetet bör utföras av arméns egna organ. Innan bilarna säljas böra förutvarande ägare till rekvirerade lastbilar beredas företrädesrätt. Vidare torde åtskilliga vagnar kunna placeras hos kommunala institutioner och affärsföretag.

Här synes vara ett utmärkt tillfälle för de mindre brandkårerna att för rimligt pris anskaffa erforderliga bilar. Givetvis bör därvid iakttagas, att endast sådana bilar inköpas, som lämpa sig för ombyggnad till brandbilar av standardtyp. *Man får hoppas att brandkårerna komma att hänföras till dem, som erhålla förtursrätt till dylika inköp.*

Även brandkärer, som redan innehava bilar ha råkat i svårigheter, nämligen beträffande gummiutrustningen. Den stora bristen på gummi har medfört att brandkärerna på senaste tiden icke kunnat erhålla ringar av erforderliga dimensioner till brandbilar och ambulanser. Vanligen torde det här röra sig om dimensionerna 7,50×20" eller 7,00×18". Det har i regel icke varit möjligt att få ringar till större dimensioner än 6,50×20". Dessa ringar äro i allmänhet för klena till brandbilar och ambulanser. De statliga myndigheterna hava i vissa fall t. o. m. förklarat att halvslitna däck äro för goda till brandbilar och i stället hänvisat till C-däck. Dessa förhållanden hava medfört att en del brandkärer hava nyinköpta brandbilar och ambulanser stående utan gummi. Andra åter hava fordonen försedda med däck, som icke äro driftsäkra. Vilka konsekvenser detta kan medföra vid brandkårsutryckningar och brådsakande ambulanskörning behöver ej här närmare utläggas. Det är ett bestämt önskemål att dessa förhållanden med det snaraste bli avhjälpta, så snart förhållandena det medgiva.

I statliga förråd torde i beredskapssyfte ett stort antal ringar hava lagrats av de dimensioner, som äro lämpliga för brandbilar och ambulanser. När beredskapen nu avvecklas, kan man antaga att en del av detta gummi kommer att försäljas, särskilt som ringarna efter hand bli värdelösa genom längre tids lagring. *Även då det gäller inköp av ringar ur statliga förråd böra brandkärerna stå i främsta ledet bland dem, som erhålla förtursrätt.*

Ett svårt kapitel under dessa beredskapsår har varit försäljningen med flytande bränsle. En del av de surrogat som tillhandahållits har varit av den beskaffenheten, att det särskilt vid kall väderlek i icke uppvärmda garage icke varit möjligt att starta motorsprutor. Alltför ofta har man i dagspressen fått läsa att brandkårens motorspruta gick inte att starta utan den antända byggnaden brann ned. Säker-

ligen hava värden för flera hydratusentals kronor på detta sätt gått förlorade. Även i detta hänseende ser det nu ut att ljusna. *Brandkärerna hoppas på förstädelse även i detta avseende.*

Man har alltså hopp om att inom en nära framtid kunna anskaffa för brandkärerna erforderlig materiel. Då uppstår den frågan, i vilken utsträckning dessa möjligheter böra utnyttjas. Såsom ovan framhållits bör varje brandkår med större släckningsområde vara utrustad med brandbil. I vissa fall där en med bil utrustad brandkår nu fått till uppgift att lämna släckningshjälp till flera kommuner har ifrågasatts om brandkären för den skull icke borde förses med två brandbilar. Gent emot detta bör anföras, att från statsmakterna bestämt framhållits det önskemålet, att den nya brandförsvarsorganisationen icke får göras mera dyrbar än som är nödvändigt. Om man beräknar att i runt tal 1.000 brandkärer skulle erhålla ökade släckningsområden skulle en dylik utökning av bilparken medföra en utgift av icke mindre än 10.000.000 kronor, om priset för en brandbil beräknas så lågt som till 10.000 kronor. Säkerligen kunna dessa pengar användas på bättre sätt. Om en mindre brandkår, som i regel har ett fåtal utryckningar om året, nu erhåller större släckningsområde, bör man vid utryckning i regel kunna ordna beredskapen på så sätt att annan bil placeras på brandstationen under den tid utryckningen pågår. Överenskommelse härom bör träffas med lastbilsägare i orten.

Vad motorsprutorna beträffar ställer sig saken något annorlunda. Har brandkären i ett samhälle träffat avtal om släckningshjälp till en eller flera kommuner bör brandkären nog i regel disponera två motorsprutor, varav den ena lämnas hemma vid utryckning på landsbygden. Samhällets brandskydd bör nämligen icke försvagas genom den nya organisationen. Särskilt är detta av vikt då det är fråga om industrisamhällen.

Ofta händer det att en brandkår skaffar en ny motorspruta utan att komplettera slangförrådet. Givetvis måste tillgången på slang stå i proportion till antalet motorsprutor och dessas kapacitet. För att denna tillfullo skall kunna utnyttjas räknar man med att slanglängden i meter skall motsvara det antal min/lit. som sprutan ger vid 9 kg. tryck. För en spruta om 900 l/min. vid nämnda tryck skulle alltså erfordras ett slangförråd av 900 m.

Här ovan har anförts några av de mest angelägna uppgifterna, som de mindre brandkärerna närmast ha att genomföra. Man får hoppas att det ändrade läget medger en snabb lösning.

Riksförbundets årsmöte.

Kallelse till Riksförbundets årsmöte i Halmstad den 11 aug. bifogas i detta nummer.

Programmet upptar bl. a. föredrag av riksbrandinspektör P. Lundgren om "Synpunkter på landsbygdens brandförsvär i samband med den nya brandlagstiftningens genomförande" samt av brandkapten K. Brandsjö om "Nyheter inom eldsläckningstekniken".

Hallands läns Brandkårsförbund håller samma dag sitt årsmöte. Konsulentmöte äger rum den 10 aug., vartill personlig kallelse utgår.

Reservera dag och insänd i god tid Eder anmälan om deltagande.

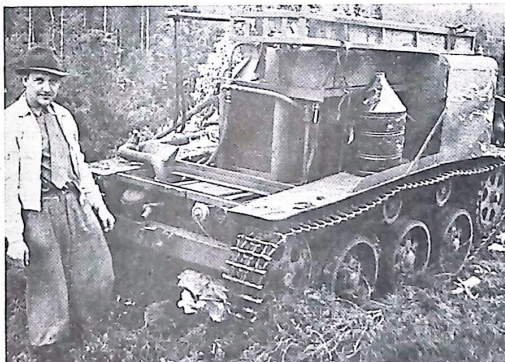
"Stridsvagn" i kamp mot skogsbrand

Den 1942 av Kungl. Skogsstyrelsen och Luftskyddsinspektionen tillsatta kommittén för skogsbrandsläckningen hade den 6—8 juni anordnat prov i Grimshult, Falkenbergstrakten.

Kommittén, vars ordförande är rektor vid Statens brandskola kapten Torsten Mohlin och övriga ledamöter överjägmästare M. Juhlin-Dannfelt, jägmästarna Fornander och J. E. Wretlind samt överstelöjtnant H. Forssman med jägmästare Hjorth som sekreterare, har un-

rättsfiskal B. Petri, ingenjör K. A. Janzon, direktör C. G. Juhlin-Dannfelt och jägmästare Rydbeck i Städernas försäkringsbolag, jägmästare G. Wiström, Domänstyrelsen, jägmästare Ullén, Kolleberga skogsskola, länsbrandinspektören W. Odell samt ett flertal representanter från olika brandmateriefirmor.

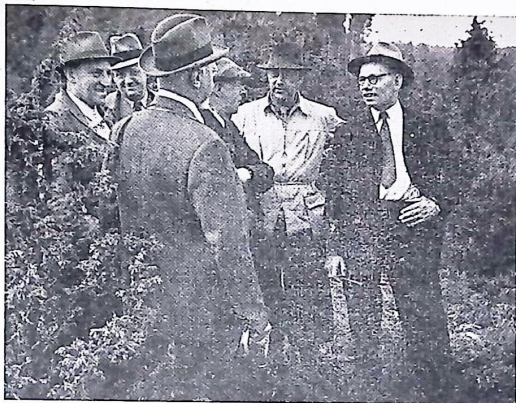
Vädrets makter voro dock denna gången, liksom vid de båda föregående proven vid Grimshult, totalt oförstående och ett kraftigt regn fick den friska grön-

"Stridsvagnen" med ingenjör Sjöholm, Landsverk.

der årens lopp haft åtskilliga prov på olika platser i landet, såväl i norra som södra delarna. I Grimshultsskogarna var det för tredje gången man samlade landets sakkunskap för att genom praktiska prov erfara hur man i större skala skall bekämpa skogseld genom användande av alla moderna redskap och fordon. Det är Städernas försäkringsbolag med sitt dotterbolag Skogsförsäkringsbolaget som dels upplåtit marken och dels även ekonomiskt bekostat åtskilliga av demonstrationerna av materiel. Bland de närvarande vid årets försök märktes bl. a. riksbrandinspektören Per Lundgren, hov-

skan i terrängen att bli än motståndskraftigare för alla försök till anläggande av skogsbrand, och det trots att själve riksbrandinspektören fungerade som överpyroman... Någon verklig skogsbrand lyckades man aldrig åstadkomma, utan man fick istället koncentrera sig på tekniska prov med all den materiel, som uppvisades av olika firmor. Största intresset knöt sig till den tankbil, som levererats till Grimshult av A.-B. Landsverk. Dess konstruktion erinrade i stort om den mindre stridsvagnstypen, och den var sålunda utrustad med larvfötter eller band, vars hjul voro monterade på

"Pyromanerna" riksbrandinspektören P. Lundgren, jägmästare A. Rydbeck, överstelöjtnant H. Forssman, jägmästare Forwander, författaren och brandingenjör K. A. Janzon.

torsionsaxlar, vilka på ett synnerligen effektivt sätt medgävo den fjädring, oberoende av de övriga hjulen, som erfordrades för att vagnen skulle liksom flyta fram i den minst sagt ojämna terrängen. I övrigt var vagnen utrustad med en 40 hkr motor, en vattentank om 1.000 liter, skumtank rymmande 100 liter, smalslang och ett antal olika munstycken, dels för vatten och dels för skum. På landsväg kunde den framföras med 20 km hastig-

het, vid forcering t. o. m. ända upp till 30 km, och även i skogen visade sig vagnen kunna förflytta sig med förvånansvärd hastighet och i det närmaste okänslig för alla hinder, det må nu ha varit armstjocka träd, kraftiga stenbumlingar eller vattenrika mossar. Passagen över de senaste var otvivelaktigt det svåraste provet, men här hade jägmästare Rydbeck konstruerat ett slags mattor av virke, vilka lades ut över de

Jägmästare Wiström som förare av "stridsvagnen".

besvärligaste passagera, och då tog sig vagnen utan svårighet fram även här.

Jägmästare Rydbeck, som är verkställande direktör i Skogsförsäkringsbolaget, har givit Landsverk idéen i fråga om tankvagnens konstruktion och användbarhet. Den är sålunda icke tänkt som enbart brandfordon, utan kanske i minst lika hög grad vid större skogsbruk, bl. a. i och för framforslande av virke, vid besprutning av vegetation med olika gifter o. dyl. Sålunda en synnerligen vidsträckt användning, som naturligtvis särskilt vid de större skogarna kommer väl till pass, då man genom tankvagnen kan inbespara åtskillig personal vid framforsling av skum och vatten för eldsläckning och övriga vätskor för skogsdriften. Både försäkringsbolaget och jägmästare Rydbeck äro värda allt erkännande för det intresse de visat denna sak och för de stora ekonomiska uppoffringar som av dem gjorts för att kunna förverkliga planerna.

Även Scania-Vabis demonstrerade sin stora terränggående lastbil, men då densamma saknade all utrustning kunde inett jämförande prov anställas. Man fick dock en god uppfattning även om denna vagns möjligheter till framkomlighet i besvärlig skogsterräng. Denna typ torde säkerligen få många anhängare, kanske inte minst på grund av den hastighet varmed vagnen kan framföras på landsväg, och sålunda användas för transport av folk och materiel till skogen. Den till Scania-Vabisvagnen kopplade s. k. Lenakärran å vilken kunde medföras i tankar sammanlagt 500 l. vatten jämte slangmateriel och pump ådrog sig allmän uppmärksamhet på grund av sin förmåga, att slängande, krängande, men envist fasthängande följa efter lastbilen på rätt köl. Den kärran förefaller vara någonting att taga vara på, då den lämpligast kan framköras på skogsstigarna med en häst.

Torped och "mudderverk" i skogen.

Rubriken förefaller måhända en aning mystisk i samband med så allvarliga prov, som dessa, men det rör sig i verkligheten om en torpedformad sil, som an-

vändes av Albinmotorn. Tack vare dess form kunde den utan svårighet nedpressas i mossen, och sedan gick det lätt att sticka in sugslangen med dess vanliga sil i torpeden. På så sätt kunde man taga ut betydligt större kvantitet vatten, än man kunde utan denna sil. "Mudderverken" voro helt enkelt samtliga motorsprutor, som visades, ty den bruna vätska som sprutades ut i munstyckena påminde mest av allt om den bruna sörja som mudderverken brukar bringa i dagens ljus. Några egentliga nykonstruktioner förekom inte, utan det var huvudsakligen variationer på hittills välprövade och kända typer.

Man hade över lag gått in för att åstadkomma lätta och bärbara typer, och skogvaktareleverna från Kolleberga fingo praktiskt pröva dem under transporten ut i skogen. Även en del handkraftsprutor funnos, och bland dem torde nog Hebrasprutan vara den som hade en av de bästa typerna, men det är ingalunda författarens avsikt att i detalj gå in på de olika typernas mer eller mindre lämplighet, då kommittén i sitt slutbetänkande kommer att taga ställning härtill.

Som slutomdöme om proven kan dock sägas, att man i allmänhet nog får gå in för så enkla typer som möjligt, så lätta som möjligt och att vatten för eldsläckning även ifråga om skogsbrandsbekämpande behåller sin ställning som ett av de verksammaste medlen.

Allan Malmquist.

Obs.! Hrr Brandchefer!

Släckningskostnadsräkning skall av brandkår ingivas till och betalas av vederbörande kommun.

Sänd EJ räkningen till försäkringsinrättningen.

Ett *all round* andningskydd

friskluftmask

Vid vissa bränder med svår rökutveckling måste tyngre gasskydd användas. En syrgasmask kan emellertid ställa sig onödigt dyrbar. Då är Auer friskluftmask det rätta

andningskyddet. Den gör bäraren oberoende av den omgivande luften — andningsduglig luft tillföres genom en slang, vars yttre ände befinner sig i friska luften — är lätt att bära och hindrar ej arbetet.

Auer friskluftmask kan med fördel ersätta koloxid- och syrgasmasker vid ett flertal arbeten inom brand- och gasskyddet. Den blir dessutom i längden billigare genom att den praktiskt taget saknar detaljer, som förbrukas. Begär offert och närmare upplysningar!

BIRGER CARLSSON & Co. A-B

KAPTENSGATAN 6 - STOCKHOLM - TELEFON 23 26,55 (VÄXEL)

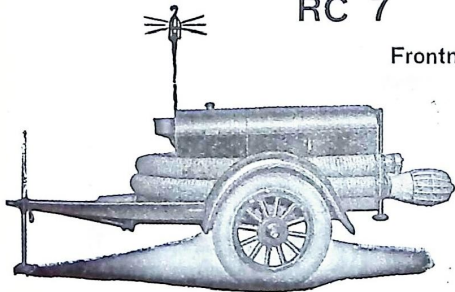
Oöverträffade i

**Driftsäkerhet
Hållbarhet och
Solitt utförande**

RC 6 godkänd för 1300 l/min.

RC 7 " " 1700 "

Frontmonterade pumpar.

**WILH. RUBERG
LÅNGBRO**

Telefon Kristianstad 174 - 178

Gjut dimma på elden

med

BRANDSJÖINSATSEN

Från samlad stråle erhålles dimma endast genom lätt vridning av insatsens kordongerade krans (c:a 60 graders toppvinkel).

En jämn finfördelning av vattnet erhålles. Strålen bildar en *fyll*d kon. Vattenmängden kan varieras på vanligt sätt genom avtagning av trappmunstyckena.

Brandsjöinsatsen är lätt, lättskött och oöm.

Brandsjöinsatsen skall alltid finnas på strålröret.

Birger Jarls gatan 16
STOCKHOLM

TRÄGÅRDH's

Telefoner: 67 44 00
67 44 01 - 67 44 02

Brandbefäl — Brandingeniör

Svenska Brandbefälsförbundet hade den 14 juni sitt årsmöte i Västerås under ordförandeskap av överstelöjtnant H. Forssman.

Årsmötet var synnerligen talrikt besökt och utöver sedvanliga årsmötesförhandlingar och val förekommo ett antal med intresse mottagna föredrag: av rektor Torsten Mohlin "Om Statens Brandskola", av brandchefen G. Björn om "Brandbefälsförbundets framtida uppgifter" samt ett per trådradio från Kalmar framfört föredrag av brandchefen A. R. Florin om "Synpunkter på brandbefälens lönefrågor". Dessutom höll brandchefen K. M. Grönlund ett föredrag om "Samarbetet mellan brandcheferna och försäkringsanstaltarnas brandingeniörer", vilket åtföljdes av diskussion.

Brandchef Grönlund framhöll inledningsvis i sitt föredrag, att han endast talade om samarbetet mellan de större yrkeskårernas befäl och brandingeniörerna och uttryckte bl. a. att det stundom förekommit, att kritik utövats mot släckningsarbetet från försäkringsbolagens sida, innan detsamma blivit föremål för diskussion med brandchefen. Ett förhållande som han ansåg synnerligen olämpligt. Vidare borde brandchefernas och försäkringsbolagens föreskrifter i möjligaste mån samordnas, så att de inte gingo fram på olika linjer. Ett annat förhållande, som med skärpa måste framhållas för försäkringstagarna är, att de ej få anse att brandskyddsåtgärd som ej medför premierabatt såsom onödig. I detta avseende är det betydelsefullt att även brandchefen får vara närvarande, då försäkringstagaren och brandingeniören diskutera hithörande problem.

Brandingeniörens besök i och för skadereglering, fortsatte brandchef Grönlund, bör även omfatta en ordentlig genomgång av orsakerna till eldens upp-

komst, anledning till ev. spridning, släckningsförloppet och skaderegleringen samt bör utmyнна i erforderliga framställningar till försäkringsinrättningarna eller myndigheterna. Frågor beträffande brandförsvarets förbättrande bör därvid diskuteras med brandchefen. De åtgärder, som på grund av gjorda erfarenheter kunna anses erforderliga för förbättring av brandförsvaret, böra sedan utgå i form av gemensamma föreskrifter, och ifrågasatte föredragshållaren om ej riksbrandinspektörens medverkan härvid kunde påräknas. Slutligen bör även brandchefen underrättas om, när brandingeniörerna ha för avsikt verkställa någon större besiktning, då man annars lätt irriterar försäkringstagarna genom att två personer springa om varandra och kanske t. o. m. komma med olika bestämmelser.

Föredragshållaren avslutade sitt anförande med att framhålla, att han villigt medgav, att framställningen var något ensidig, men framhöll att det är nödvändigt, att berörda parter ha möjlighet att framföra sina synpunkter och åsikter, och att han med sina exempel och förslag endast velat rikta uppmärksamheten på ett område av verksamheten, där ännu mycket återstår att göra, för att brandförsvaret och dess målsmän skola kunna anses effektiva och ur samhällssynpunkt verkligt nyttiga.

Brandskyddsföreningens årsmöte.-

Svenska Brandskyddsföreningen höll sitt årsmöte i Västerås den 15 och 16 juni, varvid bl. a. riksbrandinspektören P. Lundgren höll ett med stort intresse mottaget anförande om "Allmänna synpunkter på den nya brandlagstiftningens praktiska tillämpning". Föredraget följdes av en livlig diskussion.

Allan Malnquist.

Medarbete i Brandkårstidskrift!

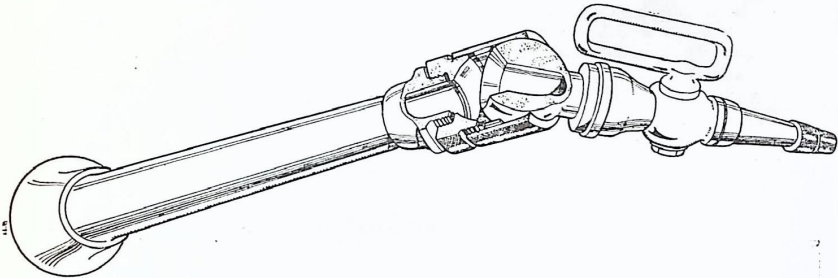
Kulled för strålrör

Bland de nyheter, som under senare år införts vid våra brandkärer, finnes några, som ha till uppgift att öka strålens rörlighet och samtidigt spara strålförarens krafter. Hit hör bl. a. användande av klenare slangdimensioner liksom även att fästa trappmunstyckets 10 millimeters-utlopp på en kort gummi-slang.

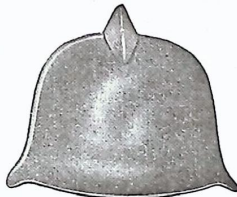
Ingenjör G. H. Lengard, Linköping, har på Statens Brandskola uppvisat en kulle, som har liknande uppgift. Genom insättande av denna led mellan strålröret och munstycksdelen kan man "böja" strålröret och således utan att behöva

flytta eller kröka slangen röra strålen i olika riktningar.

Då slangen krökes vattenmassan att räta ut slangkröken. Ju större massan är, desto större blir den uträtande kraften. Varje strålförare vet av erfarenhet, att då stora munstycken och höga tryck användas, blir 63 mm slangen rätt ohanterlig. Även då relativt små vattenmängder användes möter det ibland svårigheter att inomhus rikta strålen åt rätt håll, beroende på att utrymmet är begränsat och därför ej medger att grövre slang lägges i erforderliga bukter. Det

Denna reaktionsfria kulle är så konstruerad, att strålmunstycket vid böjning i olika riktningar bibehåller sin vinkel. Strålmunstycket kan lätt manövreras med en hand och med oförändrat slangläge oavsett om stora vattenmängder och höga arbetstryck erfordras vid eldsläckningen.

BRISSMANS LÄTTMETALLS- HJÄLMAR

en succé inom hjälm-tillverknigen
Över 10,000 hjälmar sålda sedan i
april 1938.

Egen tillverkning, lagligen skyddad. God-
känd av Riks-förbundets Arbetarkommission

Köp ej några hjälmar utan att först se
på våra hjälmar, de skänkas kostnadsfritt
till påseende.

Synnerligen lämpliga för Frivilliga- och Industribrandkärer då de varken rosta eller krympa.

All övrig brandmateriel av bästa kvalitet till lägsta priser.

BRISSMANS BRANDREDSKAP. Inneh. f. Brandmästare F. BRISSMAN. **Halmstad.**

Auktoriserad försäljare för JONSEREDS slangar.

finnes således anledning att göra själva strålröret ledbart.

Kulleden är så konstruerad att vattenmassan ej rätar ut densamma, då den ställes i vinkel, och leden är även vid större vattenmängder lättörlig och stannar i det läge, vari den inställes. Detta åstadkommes därigenom, att det framströmmande vattnet vid kulledens krökning träffar två ytor. Trycket mot den ena ytan strävar att rätta kulleden, medan trycket emot den andra verkar i krökande riktning. De verkande krafterna upphäva således varandra.

Kulleden har provats vid brandskolan med olika munstycksdimensioner och tryck. Även vid höga tryck och stora munstycken befanns den vara lättörlig och samtidigt så stabil, att den stannade i inställda lägen. Trots de relativt stora rörliga ytorna förekom ej något läckage.

Givetvis måste virvlar i någon mån uppstå, då vattnets bana i strålröret krökes. Avståndet från kullekskröken till 10 millimetersutloppet är längre än till 22 millimetersutloppet. Vattenhastigheten i leden är dessutom i förra fallet mindre. Vid användande av 10 mm blir därför virvlarna obetydliga och vattenströmmen har längre sträcka att ordna sig, innan den når munstycksmynningen. Vid användande av mindre munstycken kunde

ej heller någon störning av strålen iakttagas, då kulleden kröktes. Strålen löpte ut väl samlad. 22 mm strålen höll däremot ej ihop fullt så väl. Någon nämnvärd splittring av strålen förekom dock icke, men man kunde iakttaga en viss skillnad, då strålen riktades rakt fram i strålrörets förlängning och då den riktades i vinkel. Detta kan säkerligen motverkas genom förlängning av munstycket och på så sätt ge vattnet en något längre sträcka mellan kulleden och munstycksmynningen.

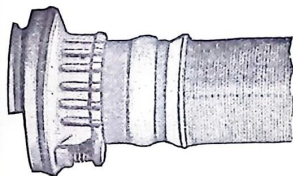
Jämfört med smalslang och 10 mm munstycke anslutet till en kort böjlig gummislang erbjuder kulleden fördelen att ökad rörlighet uppnås även med grövre munstycken, vilket vid större eldsvådor kan vara värdefullt.

En längre tids användning i praktiken är nödvändig för att avgöra kulledens lämplighet. All brandmateriel utsättes för hårda påfrestningar. Först genom erfarenhet kan avgöras om nya konstruktioner äro ändamålsenliga. Hållbarhet, täthet efter längre tids användning och annat slitage, som ej framgår av demonstrationer och kortare prov, har för praktiskt bruk avgörande betydelse.

Eftersom ökad rörlighet alltid bör eftersträvas är idén principiellt riktig.

Torsten Mohlin.

Använd **Brissmans patentsökta monteringshylsa av aluminium**

vid montering av Edra brandslangar.

Den starkaste och bästa hittills använda monteringsmetod, provad upp till 70 kg. tryck pr kvem., skyddar slangen för sönderslagning mot kopplingshalsen, går lätt och fort att utföra utan förkunskap, ingen nitning. Begär broschyr och prislista. Provapparat sändes kostnadsfritt. Vi äro auktoriserade försäljare för Jonsereds slangar och all slang som levereras av oss monterades med den nya hylsan.

BRISSMANS BRANDREDSKAP — HALMSTAD

Inneh. f. Brandmästare F. Brissman — Norra Vägen 31 — Tel. 3333

Småmateriel för släckning av skogs- och gräsbränder

Den materiel, som lämpligen kan komma till användning vid släckning av skogsbränder och i viss omfattning även gräsbränder är yxor, spadar, flåhackor, kvastar, svabbar och ruskor, blåslampor m. m. Försök ha emellertid också gjorts att släcka eller begränsa sådana bränder med skum, och släckning med vatten från motorsprutor har prövats i praktiken vid flera skogs- och gräsbränder.

Därvid ha särskilt vattentankbilar visat sig förträffliga för att tränga ihop brandfronten, skydda bebyggelse och värdefulla upplag och även i viss utsträckning för direkt släckning av själva branden eller för att "blöta ner" icke antända men hotade delar av terrängen och därigenom förhindra eller försvåra antändning.

Vid sådan släckning kan med fördel 1—1½" tryckslang användas, eftersom som bekant relativt små vattenmängder erfordras för släckning av ifrågavarande bränder.

Vattnet i en medelstor vattentank räcker sålunda ganska lång tid, så att eldsläckningsmanskapat har god tid på sig att förbinda vattentanken med motorspruta på långt håll från tankens uppställningsplats.

Vid Uddevalla brandkår har tillverkats en del småmateriel, som visat sig värdefull vid släckning av skogs- och gräsbränder.

Strålrör modell "vattenkannetratt".

"Strålröret" har tillverkats såsom en vanlig tratt till en vattenkanna. Halsen till strålröret har försetts med koppling för anslutning till 1" tryckslang.

Till tratten har dessutom gjorts ett utgjutningsrör, tre meter långt och av 1" dimension. Strålröret kan sålunda användas såväl kopplat direkt till slangens som till utgjutningsröret.

Med detta strålrör — anslutet till vattentankbil — erhålles en utmärkt stråle.

dels för direkt släckning av gräsbränder och markbränder i skogen (fig. 1), dels för nerblötning av icke antända men hotade partier i terrängen, så att antändning förhindras eller försvåras.

Med hjälp av utgjutningsröret kan tratten på ett bekvämt sätt användas för nerblötning av grenar och trädtoppar i skogen (fig. 2) och även för direkt släckning av toppbrand.

Utgjutningsröret är också ändamålsenligt för släckning eller nerblötning av terrängen vid gräs- och markbrand, eftersom strålföraren får större och rörligare aktionsradie än om han håller direkt i tratten.

Vid kraftig markbrand bör tratten föras nära marken, då strålen blir intensivare och mera koncentrerad, vid svag brand kan tratten föras längre från marken, varvid strålen blir mera spridd över större område.

Den ände av utgjutningsröret, där tratten angöres, bör vara vänd neråt, så att strålföraren bekvämt kan föra röret och duschen blir vänd neråt, då utgjutningsröret hålles i det närmaste vågrätt.

Vid utförda prov har det visat sig, att vattnet i en 1100 liters tank räckte 27 minuter, då tratten användes kopplat till 1" slang och sprutan kördes med cirka 5 kg. tryck.

Fig. 1. Vattenkannetratten med påmonterat utgjutningsrör för släckning av markbrand.

Priset för tratten, koppling och utgjutningsrör belöper sig på cirka 15:— kronor.

släckning och inte heller så lämplig för sopning som räfsan till höger.

Eric Ström.

Svabbar och räfsor av stål.

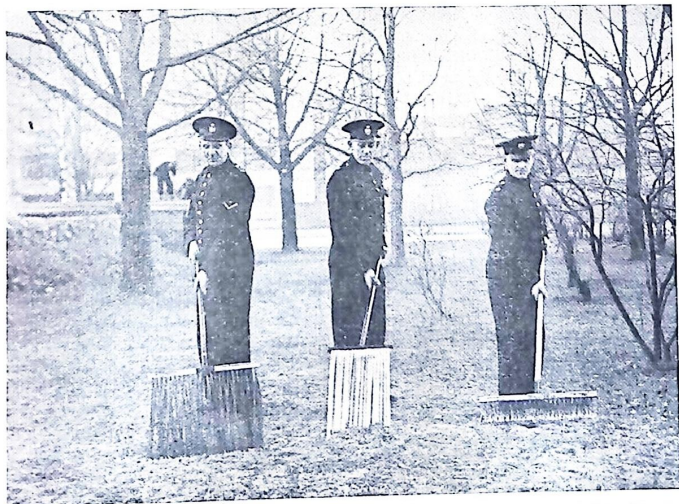
Mellersta redskapet å fig. 3 visar en i marknaden saluförd eldsläckningssvabb av stål. Stålbladen äro 1,5 cm breda och 45 cm långa. Bladen äro fastgjorda vid skaftet i dubbla rader. Därigenom att bladen äro av stål äro de hållbara och släcker lätt markbrand. Svabben bör icke slås mot marken med stor kraft, utan största effekten uppnås, om den lägges eller till och med sakta drages över eldfronten. Den bör givetvis insättas vid brandområdets gränser.

Högra redskapet på fig. 3 visar en räfsa med stålborst för att räfsa upp gräs och markvegetation mot eldhärden och för att iordningställa fribälten. Borsten äro likadana som de som användas i skorstensfejarnas sotningsviskor och tätt flätade på hållaren.

Svabben längst till vänster på fig. 3 är icke så lämplig som den mellersta för

Fig. 2. Tratten och röret för nerblötning av grenar och trädtoppar eller direkt släckning av brand uppe i träden.

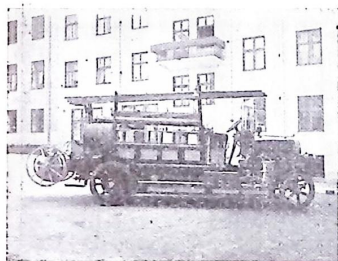

Fig. 3. Eldsläckningssvabb av stålblad för släckning av markbrand (i mitten) samt räfsa med stålborst för uppsopning av fribälten m. m. (till höger).

Terränggående brandbil redan 1920.

Terränggående brandbilar är faktiskt inte någon nyhet för vårt land, säger man vid Brandkärstidskrifts besök vid Scania-Vabis anläggningar i Södertälje. Redan år 1920 hade vi sålunda en "serie" dylika fordon upplagd. Det rörde sig visserligen endast om sammanlagt 5 bilar, men de voro 4-hjulsdrivna och underkastades för dåtida förhållanden nog så besvärliga prov. Bland annat kördes en av vagnarna, sedermera levererad till Södertälje brandkår, ut i en mosse, där den sjönk ner till hjulnaven, men det oaktat lätt och ledigt tog sig upp igen för egen kraft. Denna 4-hjulsdrivna serie var dock den sista leveransen av brandbilar från vår verkstad i större skala, sedan blev det endast enstaka leveranser då och då till dess vi slutligen år 1934 helt lade ned denna tillverkning. Vår lastbils- och busstillverkning gav oss händerna fulla, och som det inte syntes vara någon större efterfrågan på brandbilar ansågo vi oss kunna nedlägga tillverkningen. En bidragande orsak härtill var nog också den omständigheten, att inga egentliga normer då funnos för hur en brandbil skulle taga sig ut etc., utan det blev i stället så, att varenda brandchef hade sina speciella synpunkter och önskemål, och då ställde sig våra leveranser för dyrbara.

Den första vid våra verkstäder byggda brandbilen levererades 1941 till Norrköpings brandkår. Den hade konstruerats

Brandbil av 1913 års tillverkning.

Brandbil av 1944 års tillverkning, flygvagnets 10 tonnare.

av ingenjör O. Skogsberg, som för övrigt alltjämt är verksam inom våra verkstäder, och fick en ram med 10 mm. plåt och en motor om 50—60 hkr. Nästa leverans skedde till Stockholms brandkår 1913, men den skedde först sedan ingenjör Skogsberg tillsammans med bl. a. brandchefen Svinhufvud beretts tillfälle bedriva ingående studier vid en större utställning av brandmateriel och fordon i Leipzig samma år. Den bilen förseddes för övrigt med en RAG-pump, men när liknande bilar sedermera levererades övergingo vi till centrifugalpump.

Under år 1914 skedde ett formligt genombrott för motoriseringen inom brandväsendet, och sålunda hade vi då stora leveranser till Malmö, Stockholm, Göteborg, Västerås, Eskilstuna och Hälsingborg. Så kom vi fram till den ovannämnda "serien" av 4-hjulsdrivna terrängbilar. Av dem levererades 2 till Stockholm, 2 till Borås och 1 till Södertälje. Den till Södertälje brandkår levererade vagnen ha vi för övrigt återförvärvat, och den står nu inom vårt fabriksområde och är faktiskt fullt körklar i dag som är.

I samband med våra leveranser till armén vid krigsutbrottet av olika slag av fordon, bl a stridsvagnar, har så småningom framkommit önskemål om någon slags svensk "jeep" eller terränggående små, snabba fordon. Behovet av dylika

fordon har klart visats av erfarenheter från storkriget, och vi ha därför bedrivit omfattande experiment därmed. Från flygvapnet kom då även en begäran om lämplig vagntyp för brandbilar, som kunde användas vid katastrofer på flygplatser o. dyl. Dessa experiment äro ej på långt när slutförda, men det pågår synnerligen omfattande prov med olika typer, såväl lätta och snabba småvagnar för den första hjälpen som tyngre tankvagnar, men båda typerna terränggående.

Till flygvapnet ha vi för övrigt levererat den säkerligen tyngsta brandvagn, som byggts i vårt land, nämligen en 10 tons utryckningsbil försedd med en 1.000 l. vattentank och naturligtvis 4-hjulsdriven och med en ram av 6 mm. plåt, för övrigt kallpressad och försedd med en cirka 200 hkr motor.

Vår fortsatta tillverkning avser nu, att få fram lämpliga typer av brandbilar lämpade för civila brandkåren, särskilt med tanke på skogseldsläckningens behov. Vi ha för den skull tänkt få fram en förhållandevis tung vagn med en tank rymmande 1.500—2.000 l. vatten och med 4-hjulsdrivning, så att den kan taga sig fram i svår terräng. Vi äro nämligen övertygade om, att den typen bättre lämpar sig för brandbilar än den banddrivna typen. Och detta särskilt med tanke på att ett band ej håller så länge utan måste utbytas, och detta utbyte ställer sig synnerligen dyrbart. Gummiringar, som vid behov kunna påläggas snökedjor hålla däremot avsevärt mycket längre och äro dessutom vid nyanskaffning betydligt billigare. Varför dessa fordon göras förhållandevis tunga är därför, att vi anse att de icke skola stå oanvända drygt halva året, utan då efter överenskommelse kunna hyras ut till snöplogning. Detta gäller naturligtvis inte de vanliga brandkårens fordon, utan endast fordon inköpta för skogsbrandsläckning. Vi ha en del olika förslag under utarbetande, och efter samråd med olika sakkunniga skola vi inom kort återkomma med dessa typer, som naturligtvis komma att omfatta även utryckningsfordon av olika slag för brandväsendet.

Allan.

Brand i Bodens ålderdomshem.

Som ett apropos till civilingenjör Berghs intressanta artikel "Automatisk brandalarm i ålderdomshem och barnhem" i Brandkärstidskrift nr 3/1945 tager jag mig härmed friheten lämna nedanstående redogörelse över en synnerligen hotande brand, som inträffat i Bodens stads ålderdomshem helt nyligen.

Sagda ålderdomshem, vilket förut tjänstgjort såsom epidemisjukhus, är en tvåvånings träbyggnad med en central trappuppgång i husets mitt. Vid eldsvådettillfället inrymde ålderdomshemmet 19 pensionärer, varav 10 st. hade sina rum å övre botten, där dessutom föreståndarinnan bodde.

Brandkåren alarmerades kl 2.17 den 14. april 1945 och befann sig efter c:a 5 minuter på brandplatsen. Själv var jag på grund av olycksfall förhindrad att leda släckningsarbetet, vilket därför leddes av min ställföreträdare. För c:a ett år sedan hade jag anordnat en särskild övning vid detta ålderdomshem, varför manskapet var väl införsatt i de å hemmet rådande förhållandena, reservutgångarnas belägenhet, inomhusbrandposter m m, vilket nu visade sig vara till största nytta.

Vid brandkårens ankomst visade det sig, att eld uppstått i ett å övre våningen beläget strykrum, vilket var fullständigt övertänt, varjämte hela övre våningen givetvis var inhöljd i rök. Ett par reservutgångar funnos över nödbalkonger och dito trappor, vilka tillkommit efter åläggande vid brandsyn, och kommo dessa nu bra till pass vid gamlingarnas utförande ur byggnaden.

Enligt upprättad eldsläckningsplan, som genomgått vid övningen, tillsågs först att samtliga kommit ur huset och under tiden hade en grenad slangledning, vars ena gren drogs upp för trappan i husets mitt och den andra grenen över stege in genom det brinnande rummets fönster utlagts. Rökdykare trängde ge-

nom trappan upp på övre botten och in i "strykrummet", som då var fullständigt övertänt. Elden hade i trossbotten spritt sig till bredvidliggande rum, vilket för tillfället stod under reparation, men i framtiden kommer att användas såsom pensionärsrum. Golvet i detta rum måste därför upphuggas på ett par kvm yta. Elden var fort neddämpad, men hela golvet i strykrummet måste uppbrytas och avsläckas. För att skydda underliggande matsal, där vatten sipprade ned efter den begjutning, som förekommit å övre våningen, rekvirerades en sågspånsbil, varigenom skadorna icke blevo så stora i den underliggande våningen.

Efter-släckningen var snart avklarad, men för säkerhets skull kvarlämnades en förman och fyra man i några timmar för bevakning och ev släckning av upplammande bränder.

Elden hade upptäckts av en å övre botten boende pensionär, som var invalid, och därför icke själv kunde alarmera föreståndarinnan eller annan frisk person, men som lyckades väcka en annan äldre, som slog larm.

Branden hade förorsakats av ett bortglömt strykJärn, vilket brunnit ned i trossbotten, där det återfanns av brandmännen. Vem, som glömt det, har vid polisförhören varit ganska svårt att utreda, enär alla neka till att ha varit vållande. Det är kanske icke heller så gott för gamlingar att erinra sig, huruvida de avkopplat ett strykJärn i laga ordning eller ej.

Brandskadorna blevo små, kr. 3.500:— på fastigheten och c:a kr. 2.500:— för lösegendom (2 st. symaskiner, linneföråd m m).

Samverkande omständigheter (föreståndarinnans sinnesnärvaro och rådgighet, vilken bäst visade sig därigenom, att hon tillsåg att dörren till det brinnande rummet icke öppnades och att brandkåren omedelbart alarmerades och äldre garna snarast utfördes ur huset, ävensom brandkårens snabba ankomst till brandplatsen och där effektivt utförda släckningsarbete) förhindrade nu att någon större olycka inträffade, men hade lätt så kunnat ske med bl a förlust av män-

niskoliv till följd. Detta ger mig osökt anledning till nedanstående reflexioner:

Därest automatisk brandalarm hade funnits i detta ålderdomshem, hade brandkåren långt tidigare än nu skedd, erhållit larm och kunnat vara på platsen. Nu var det ju en ren tillfällighet, att den lytta kvinnan vaknade och kände brandlukten och kunde genom en annan pensionär uppmärksamma vederbörande på branden. Hade så icke skett, utan brandkåren endast kommit en halv minut senare, då elden hunnit spränga rutorna i fönstren, så hade åtminstone skadorna å huset blivit många gånger större än de nu blevo. Strykrummet brukar i vanliga fall vara låst på nätterna, men var föreståndarinnan branddagen förkyld och gick och lade sig utan att tillse att dörren var stängd. Nu hava order givits, att ingen får använda strykrummet utan föreståndarinnans överinseende och komma rummets nycklar att av henne förvaras, varjämte hon blivit ålagd att varje kväll tillse, att alla strykJärn och andra el. uppvärmningsapparater äro fränkopplade.

Vidare framgår den stora nyttan av att å ort och ställe, om så finnes möjlighet, anordna så verklighetsbetonande övningar som möjligt för att sätta släckningsmanskapat in i olika riskabla byggnaders konstruktion, utrymningsmöjligheter m m.

Thor Strandberg.

Brandstegar, s. k. skarvstegar

För yrkesbrandkårer

252 cm. med 7 steg.... kr. 21:—

274 " " 8 " .... " 23:—

För fastigheter

280 cm. med 7 steg.... kr. 16:—

315 " " 8 " .... " 22:—

365 " " 9 " .... " 24:—

Specifikation: Sidor av prima fur Steg av ask eller ek.
Dimension efter längder.

Tillverkas och försäljas av

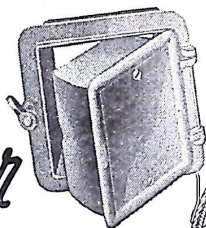
F. d. Brandförman S. BOLANDER

Allégatan 21, BORÅS — Telefon 127 46

Ombud antagas.

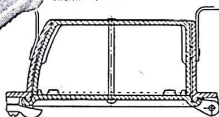
En Brand-säker

sotlucka

Husqvarna sotlucka nr 151

förordad av brandskyddssakkunniga

Denna sotlucka är konstruerad efter brandskyddstekniska principer:

Dubbla bottnar ge god värmeisolering: den inre botten håller sig varm, vilket förhindrar tjärbildning, den yttre blir endast obetydligt uppvärmd t. o. m. vid soteld.

Den tättslutande ramen förhindrar eld och gnistor att tränga ut.

Stabilt vred håller luckan stängd även vid explosivt upplammande soteld.

Husqvarna

Husqvarna Vapenfabriks Aktiebolag ★ Huskvarna

Södermanlands läns brandkårsförbund.

Styrelse: Landshövding Bo Hammarskjöld, ordförande.

Greve Rutger Wachtmeister, vice ordförande.

Direktör Sven Malmberg, sekreterare.

Brandkonsulent: Brandchef Mauritz Ejdervik, Katrineholm.

Utdrag ur årsredogörelsen 1944

Efter den forcerade nyanskaffning av materiel till länets brandkärer, som pågått under en följd av år, närmar sig brandväsendets utbyggnad nu sin fullbordan.

Städerna och samhällena i länet ha under året kompletterat sin utrustning i mindre omfattning. För de s. k. blockbrandkärerna ha bl. a. inköpts ett 30-tal blockpumpar jämte slang av för dessa

pumpar lämplig dimension. Av 63 m/m-brandslang har under året inköpts sammanlagt 1.100 meter.

Katrineholms stad har påbörjat utförandet av en modern brandstation, inrymmande bilhall, expeditioner och samlingsrum samt bostäder för 11 familjer.

Trosa stad har anskaffat ny utryckningsbil.

Beträffande *landsbygden* kan nämnas,

att en ny brandkår är under bildande i Mellösa socken. Den till Lunda-Tuna-Bergshammars frivilliga brandkår hörande underavdelningen vid Jönåkers station har utrustats med utryckningsbil. Länna frivilliga brandkårs nya brandstation har under året invigts. Björnlunda-Gryts frivilliga brandkårs brandstation har ombyggt och betydligt utvidgats. Nya brandstationer äro under uppförande för Trosa-Vagnhärads-Västerljungs frivilliga brandkår vid Vagnhärads station och för Stallarholmens frivilliga brandkår på Selaön, norr om bron över Kolsundet.

För *skogsbrandskyddets* behov finnas 4 större materieldepåer i länet.

Konsulentverksamheten. Brandkonsulenten har avlagt 40 besök vid 37 brandkärer. Skriftlig rapport över varje besök har avlämnats till förbundet. Tyvärr lägga de försvarade resemöjligheterna hinder i vägen för besök hos brandkärerna i större utsträckning än som skett. Det är emellertid av största vikt, att brandkonsulenten äger möjlighet att besöka kårerna, och det är att hoppas att nuvarande resesvårigheter snart skola upphöra.

Årsmötet. Brandkårsförbundets årsmöte hölls i Malmköping den 1 juli och bevistades av c:a 45 representanter för olika kärer. Mötet öppnades av förbundets ordförande. Programmet upptog — förutom sedvanliga årsmötesförhandlingar — redogörelse av brandchefen T.

Johnson över organisationen av Malmköpings brandväsen, uppvisning av köpingens brandkår samt föredrag av rektor T. Mohlin över "Erfarenheter från brandsläckningsarbete". Årsmötet avslutades med gemensam middag å Malmköpings hotell.

På länsstyrelsens initiativ har i länet under november månad hållits tre sammanträden för att orientera representanter för landskommunerna i frågor rörande den nya brandlagstiftningen.

Den effektivisering av brandskyddet, som avses med brandlagens och brandstadgans bestämmelser, kommer att ställa ökade krav på brandkårsförbundets konsulentverksamhet, och förbundet kommer därför att anvisa ytterligare medel för detta ändamål, varjämte instruktionskurser komma att anordnas, så snart klarare linjer för utbildningsarbetet erhållits.

Vid verksamhetsårets utgång äro till brandkårsförbundet anslutna: 14 kommunala brandkärer, 39 frivilliga brandkärer, 12 industri- och gårdsbrandkärer samt 1 landskommun.

Av länets 87 landskommuner hava vid verksamhetsårets utgång 24 kommuner ordnat sitt brandskydd genom avtal om släckningshjälp med närliggande stad eller samhälle, under det att för 63 kommuner 39 frivilliga brandkärer äro upprättade.

Ekonomi. Inkomster och utgifter under året framgå av nedanstående uppställning:

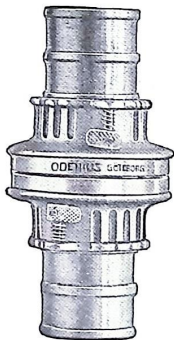
Inkomster:

Kassabehållning från år 1943.....	4.767: 74
Årsavgifter	1.005: —
Ränta å sparkasseräkning.....	101: 16
	<u>Kronor 5.873: 90</u>

Utgifter:

Brandkonsulenten: arvode, dagtraktamenten och resor.....	1.462: 10
Sekreteraren: dagtraktamenten och resor.....	22: 95
Svenska Brandkäreernas Riksförbund: årsavgifter.....	670: —
Årsmötet i Malmköping.....	648: 58
Annonser, porto och telefon.....	54: 26
Trycksaker	133: 86
Kassabehållning till år 1945.....	2.882: 15
	<u>Kronor 5.873: 90</u>

Brandredskap

BRANDSPRUTOR — BRANDSLANGAR
BRANDARMATUR — BRANDHJÄLMAR
BRANDSTEGAR — BRANDKÄRSMASKER

och all övrig

BRANDKÄRSUTRUSTNING

Aktuella kompletteringsdetaljer:

*Smalslang - Mellankoppling med kikutttag
för 1" slang. - Munstyckstryckmätare
— Manometerinsats för normalslang —
Slangväskor — Slangpåsar m. m.*

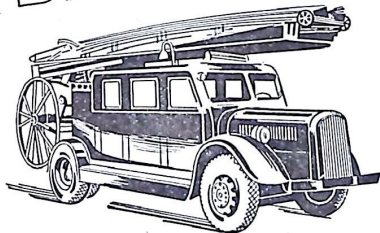
Brandredskapsfirman

Telefoner:
13 69 35 - 13 69 47
13 15 96

ODENIUS
AKTIEBOLAG

Ostra Hamngatan 16
GÖTEBORG

BRANDBILAR

Sedan 1933 har Wattholma Bruk tillverkat brandbilar. Såsom kunder räkna vi bl. a. städer, kommuner och industriella verk.

Till Stockholms Brandkår har bl. a. levererats en heltäckt brandbil med plats för 11 man försedd med skumpump och ABA centrifugalpump om 2000 lit/min, vidare lättare brandvagnar med 1200 lit/min ABA centrifugalpumpar, ävensom 2 heltäckta vagnar med 25 mtrs. avbröstbara mekaniska stegar.

Av såväl täckta som öppna brandbilar har Wattholma Bruk byggt ett 100-tal. Bilarna ha varit försedda med eller utan pumpar och mek. stegar allt efter vederbörandes behov och önskan. Bilar med såväl baktill placerade som frontdrivna pumpar ha utförts. Bland leveranser må nämnas Söderhamn, Vaxholm, Djursholm, Arboga, Boden m. fl. städer. Dessutom ha många betydande industriområden såsom Bofors, Domnarvet, Fagersta, Skoghall, Kramfors funnit lämpligt förstärka sitt brandförsvar med brandbilar från

WATTHOLMA BRUKS A-B

Vattholma

E. BERGSTRÖM

Tel. Vattholma 1

Brandmateriel-Service

Förutom motorbrandsprutor, handkraftsprutor och brandbils-pumpar tillverkar och levererar ALBIN MOTOR även brandmateriel av förnämsta kvalitet. Vår brandavdelning står gärna till tjänst med alla upplysningar och råd i brandtekniska frågor. Alla förfrågningar och beställningar — även de minsta uppdrag — behandlas snabbt och omsorgsfullt. Leverans kan som regel ske omgående från lager.

Nedan följer ett utdrag ur vår fullständiga förteckning över brandmateriel:

Brandslang med tillbehör

Såsom auktoriserade återförsäljare av Jonsers brandslang leverera vi förekommande dimensioner av brandslang samt utföra även fackmässig påmontering av kopplingar på slang.

Slangrullar
Slanghäckar
Slangväskor
Slangbindor
Slanghållare
Slangomvecklingsmaskiner
Vulkaniseringsapparater för brandslangar
Vulkaniseringslappar
Vulkaniseringsväv
Monteringshylsor för 63 mm slang

Brandarmatur

Normalkopplingar
Normalkopplingshalvor
Strålrör
Kikmunstycken
Trappdelar
Grenrör
Normallock
Brandposthuvuden
Brandpostnycklar
Brandpostkranar

Smalslangsutrustning

Blockpumpar
Kikmunstycken

Munstycken
Skruvkopplingar
Grenrör
Slangrullar med fot
Gummislang

Personliga utrustningar

Brandhjälm
Larmrockar
Manskapsbälten
Bälthakar
Bältyxor
Yxfodral
Manskapslinor
Linrullar
Karbinhakar
Strålförarehandskar
Arbetshandskar
Stjärnor
Uniformsknappar

Stegar
Skarvstegar av stålrör eller trä
Mek. förlängningsstegar

Tyfoner
Handlyktor
Brandbilar
Plåtskärare

*Begär vår fullständiga prislista över
brandmateriel*

ALBIN MOTOR
KRISTINEHAMN TEL. NAMNANROP

Västernorrlands läns brandkårsförbund

Styrelse: Landshövding Ragnar Stattin, ordförande.

Riksdagsman L. Tjällgren, v. ordförande.

Direktör Arne Åmell, sekr. och kassaförvaltare.

Brandkonsulent: Brandchef Vilhelm Tell, Härnösand.

Utdrag ur årsredogörelsen 1944

Den 27 mars 1944 avled brandkårsförbundets ordförande landshövdingen Arthur Engberg. Under hela den tid han beklätt ordförandeskapet i förbundet har han städe visat det största intresse för brandkårsförbundets verksamhet. Till hans efterträdare såsom ordförande i brandkårsförbundet har utsetts vid ordinarie förbundsmöte den 12 augusti 1944 landshövdingen Ragnar Stattin.

Vid slutet av år 1944 voro 110 medlemmar anslutna till förbundet och upp-gick samtidigt de anslutna brandkärernas antal till 100.

Konsulentverksamheten. Brandkonsulenten och konsulentbiträden ha under året företagit 92 besök hos olika medlemmar av förbundet i och för övning av brandkärer, planläggning av nya brandkärer eller för besiktning av befintliga eldsläckningsanordningar. Vidare har brandkonsulenten företagit besiktningar vid landstingets sjukhus och andra inrättningar.

Av stor betydelse för brandskyddet inom länet har varit den omständigheten, att till brandkonsulenten remitterats för yttre skrivelser från Länsstyrelsen, Luftskyddsinspektionen samt andra myndigheter.

Instruktionskurs för brandbefäl och motorsprutskötare från landskommuner anordnades i Sollefteå under tiden 10—12 augusti 1944 med sammanlagt 47 deltagare. I samband med utbildningskursen hade ett flertal brandredskapsfirmor anordnat en instruktiv brandmaterielutställning i staden.

Diskussionssammanträde med kommunernas brandbefäl har anordnats dels i Härnösand den 4 juni 1944 med 47 deltagare jämte 4 representanter från Sveriges Skorstensfejarmästares Riksförbund och dels i Sollefteå den 12 augusti 1944 i samband med instruktionskursen med 32 deltagare.

Styrelsen har under året sammanträtt en gång i samband med ordinarie förbundsmötet i Sollefteå den 12 augusti.

Ekonomi. Förbundsmötet fastställde för år 1945 följande årsavgifter till förbundet förutom det anslag av 2.500:— kronor för år, som Västernorrlands Läns Brandstodsbolag tills vidare utfäst sig att erlægga:

för landskommuner och municipalsamhällen en grundavgift av 25:— kronor jämte 5:— kronor för varje fullt tusental invånare,

för industriföretag en grundavgift av 25:— kronor jämte 10 öre för varje vid företaget anställd arbetare,

för brandkår 10:— kronor,

för sockenbrandstodsbolag 25:— kronor samt

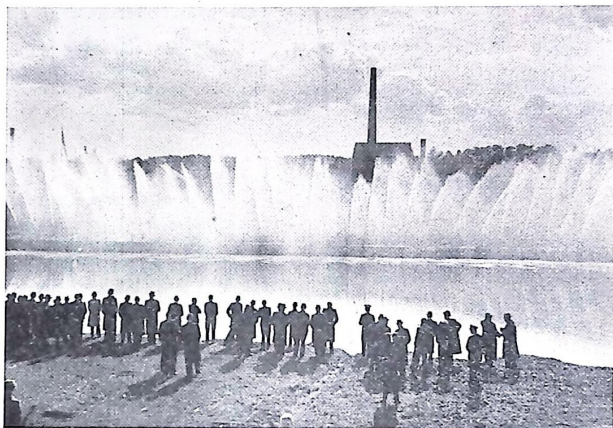
för andra sammanslutningar 25:— kronor.

Västernorrlands Läns Landsting har beslutat att för år 1945 tilldela förbundet ett anslag av 1.000:— kronor.

Vid 1944 års början utgjorde förbundets kapitalbehållning kr. 2.919:46.

Inkomster och utgifter under året framgå av nedanstående uppställning:

Lyckad brandkurs i Södertälje

En brandskyddskurs hölls i början av maj i Södertälje under ledning av brandchefen Nils Österberg. Kursen, som var avsedd för verksskyddspersonal vid Södertälje-industrierna hade samlat ett 150-tal deltagare, vilka under tvenne dagar, såväl teoretiskt som praktiskt fingo ägna sig åt brandförsvarsuppgifter. Bland föreläsarna vid kursen märktes kapten R. Götherström, konsulten A. Rörström, kaptenerna P. Lindgren och T. Mohlin samt civilingenjör Chr. Möller och O. Skogsberg och I. Hallin. Vår bild visar den imponerande anblicken av inte mindre än 28 strålar från verksskyddets motorsprutor.

Inkomster:

Kapitalbehållning från 1943		2.919: 46
Årsavgifter	5.155: 90	
Bidrag från Västernorrlands Läns Brandstodsbolag.....	2.500: —	
Bidrag från Västernorrlands Läns Landsting.....	1.000: —	
Riksförbundet, bidrag till utbildningskurs 1944.....	500: —	
Räntor	61: 10	9.217: —
	Kronor	12.136: 46

Utgifter:

Avgifter till Riksförbundet för brandkärer.....	1.000: —	
Förvaltningskostnader	1.620: 55	
Konsulentverksamhetens kostnader	6.167: 99	
Kostnader för utbildningskurs 1944.....	450: —	9.238: 54

Behållning:

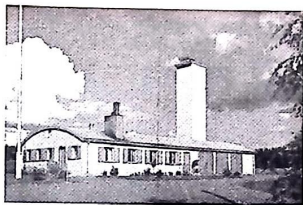
Innestående å sparkasseräkning.....	27: 48	
Innestående å kapitalräkning	2.800: —	
Kontant i kassan.....	70: 44	2.897: 92
	Kronor	12.136: 46

Ett förstklassigt industribrandförsvar

För några dagar sedan var jag i tillfälle att se en film som bar namnet "Bofors". Som jag för en tid sedan besökte Bofors-Nobelkrut gav detta besök jämte filmen mig ett uppslag att i korta drag beröra brandskyddet vid Bofors. Överallt inom bruksanläggningarna, såväl vid själva Bruket som vid Bofors-Nobelkrut står brandskyddet på en mycket hög nivå, detta tack vare intresserade och kunniga ledare. För Bofors' brandskydd svarar överingenjör K. Th. Karlsson samt branchefen Bror Olsson och för brandförsvaret vid Nobelkrut överingenjör A. Wahlqvist och brandmästare B. Karlsson.

Efter den stora katastrofen 1940 har brandförsvaret vid Nobelkrut genomgått en omfattande modernisering. Under 1941 uppfördes ny brandstation, helt utförd i armerad betong i en våning jämte förnämligt slang- och övningstorn. Stationen inrymmer förutom redskapshall ett större samlingsrum, bostad för brandmästare, expeditions- och telegraftrum samt i källarvåningen skyddsrum, förrådsrum och verkstadslokal. Alla portar, dörrar och fönsterluckor äro utförda i splittersäker konstruktion. Inom fabriksområdet äro dessutom uppförda tre sprutbodur av armerad betong försedda med värme och elektriskt ljus.

Eldsläckningsredskapen äro fullt moderna och består bl. a. av två brandbilar, redskapskärror, en skyddsskärm för splitter, 5 st. motorsprutor om en samman-

lagd kapacitet av 5300 l/min 11.500 m. tryckslang, 8 st. Kometrör.

För vattentillgången är det väl sörjt genom vattenledningen, vilken förses med vatten från tvenne, av varandra oberoende pumpar, vilka i brandposterna hålla ett tryck av c:a 6 kg. Varje brandpost är överbyggd med en träkur i vilken förvaras 100 m. slang jämte brandposthuvud, strålrör, nyckel jämte en del mindre redskap. Tretton st. branddammar äro upptagna och dessutom finnas uppställningsplatser för sprutorna på ett flertal ställen utmed Timsälven.

Brandtelegrafan L. M. Ericssons system är helautomatiskt och på de tre slingorna äro inkopplade 14 brandskåp och 53 alarmklockor.

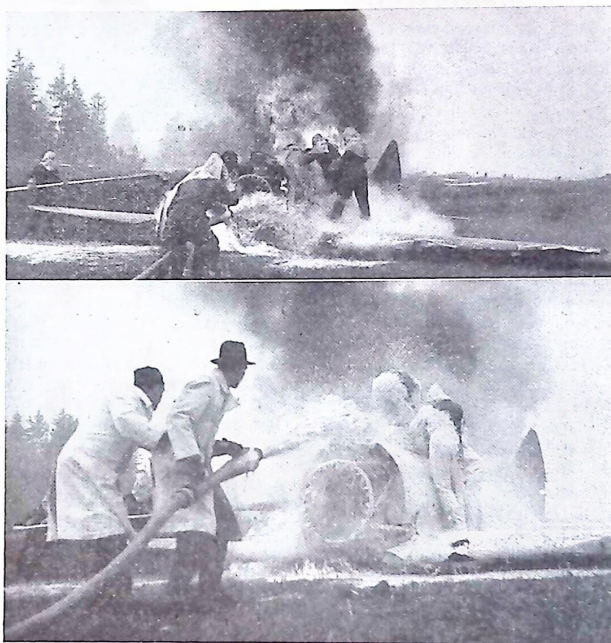
Organisationen av brandkåren består av elitbrandkår jämte verkskyddsbrandkår och luftskyddskår. Elitbrandkåren består av 30 man i tre avlösningar om 10 man jämte ett befäl. Verkskyddsbrandkåren utgöres av tre avdelningar om 30 man vardera, denna kår är hänvisad till de nämnda sprutbodarna i vilka förvaras en motorspruta, en redskapskärva på gummihjul försedd med 200 m. slang, stegar, kometrör, strålrör och övrig mindre redskap.

Elitbrandkåren övas varje vecka och det är glädjande att se vilket intresse varje man visar när det gäller utbildningen. Mycket göres också för att hålla intresset hos kåren vid makt. Under förra året anordnades sålunda en brandskyddets dag med tävlingar mellan fyra olika brandkårer, Bofors, Degerfors, Karlskoga och Nobelkrut.

Dessutom har kåren sina sammankomster i samlingsrummet då det före-

Skum mot brinnande flygplan

Sedan någon tid tillbaka pågår inom Flygvapnet omfattande försök med olika skumsläckningsmetoder mot flygplansbränder på marken. Genom tillmötesgående av försöksledaren, major Stig Karlströmer är "Brandkärstidskrift" i tillfälle att här återgiva ett par foton från de synnerligen intressanta försök, som för någon tid sedan ägde rum ute på Järvafältet, och där man för övningen disponerade inte mindre än tre kasserade flygplan. Man ser å båda bilderna hur de asbestklädda brandmännen med hjälp av skummet kan taga sig fram till det brinnande flygplanet i och för räddning av besättningen. Försöken ha med all tydlighet visat nödvändigheten av såväl ett synnerligen snabbt släckningsingripande som tillgång till stora kvantiteter skum i kraftiga strålar vid flygplansbrand, varför man med säkerhet får gå in för kraftigare aggregat, än man på sina håll tänkt sig.

kommer "uppträdanden" av olika art till personalens förnöjelse, ett gott samarbete mellan befäl och manskap är ju av stor betydelse, och detta har också visat sig vid såväl Bofors som vid Nobelkrut.

För de ledande inom dessa anläggningar torde det kännas lugnt att det finnes

ett välordnat brandförsvar, ty visserligen skall det ju nu vara fred i världen, men med den Röde hanen kunna vi nog aldrig sluta någon fred, utan det gäller att alltid vara beredd på hans ockupationslusta så att han ej får för stort "livsrum".

A. W. S.

FRÅN BRANDKÅRERNA

Riksförbundets studie- stipendier 1945

Riksförbundets studiestipendier för år 1945 har tilldelats följande:

Brandkapten Kaare Brandsjö, Malmö, brandman F. Ivar Björk, Trollhättan, brandförman Fritz Carlsson, Kalmar, brandchefen Gustaf af Donner, Mariestad, och brandmästare Nils Körberg, Örebro.

Meddelande från Statens Brandskola

Statens Brandskola anordnar, som tidigare meddelats, brandchefskurs kat. II (andra perioden den 17/9—27/10) och brandmästare- och brandförmanskurs kat. II (andra perioden den 20/8—8/9). Ansökningstiden till nämnda kurser utgick den 9 juni. Vid ansökningstidens utgång är kurserna ej fulltaliga. Plats kan därför beredas för ytterligare elever. Ansökningar till brandchefskursen motas intill den 31/8 och till brandmästare- och brandförmanskursen intill den 31/7. Ansökningarna ställas till styrelsen för Statens Brandskola, Sturegatan 29, Stockholm. Närmare meddelanden kan erhållas per telefon.

Stora brandskador under maj

Brandskadorna under maj uppgingo enligt försäkringsbolagen till 6,5 milj. kr. mot 2 milj. kr. samma månad föregående år. Barns lek med tändstickor ha haft svåra följder. Av 700 större eldsvådor under året ha 50 orsakats av barn. De största bränderna under maj ha drabbat dansbanan Blå skeppet i Örebro, A.-B. Ernst Hjorts trävaror, Landskrona, Gränningeverkens hyvleri och brädgård, Bollstabruk, Sappajärvis skola i Pajala samt Hultsfreds träförädlings hyvleri och brädgård i Hultfred.

Svenska Skifferolje A.-B:s Industribrandkår, Närke Kvarntorp

har under år 1944 haft sammanlagt 38 utryckningar, varav för eldsvåda 32 st. Kåren larmades 6 gånger genom brandskåp, 8 gånger genom bud, 4 gånger genom den automatiska brandalarman och 14 gånger genom telefon. Vid sju tillfällen använde man två ledningar och vid åtta tillfällen en ledning. I övriga fall har man släckt med mindre redskap, i de flesta fall med tryckluftskumaggregat. Vid 14 tillfällen har motorspruta kommit till användning, och vid 2 tillfällen har utryckning skett utom bolagets område.

Solna

har under år 1944 uppsatt en yrkesbrandkår, varjämte borgarbrandkåren omorganiserats på ett mera ändamålsenligt sätt. Kåren har under året haft 68 utryckningar, och vid 18 av dessa har man använt slangledningar från motorsprutor och brandposter. Ännu så länge disponerar kåren endast en provisorisk brandstation, som dock ej varit användbar fr. o. m. detta år, varför man först nu kunnat införa vaktindelning för brandmännen. Kåren disponerar 4 brandbilar, varav en lastbil, som är under ombyggnad till stegvagn.

Trollhättan

Brandkåren har under år 1944 haft 143 utryckningar, varav för eldsvåda 47 samt för soteld och trängrök 85. Vid 9 tillfällen har alarmering skett genom brandskåp, 5 gånger genom polistelefon, 12 gånger genom bud, 10 gånger genom automatisk brandalarm och i övriga fall genom telefon. I ett fall ha 6 slangledningar kommit till användning, och motorspruta har använs 6 gånger. Ambulansen har haft 294 utryckningar.

Bemärkelsedagar

65 år.

23 juli v. Brandchef G. Ekestein, Säter.

60 år.

18 juli Brandingenjör C. G. Haverman, Svea.

50 år.

2 juli Brandmästare J. Hansson, Sandviken.

6 juli 2:e brandmästare Eric W. Tylén, Göteborg.

14 juli 2:e brandmästare Sven D. Andersson, Göteborg.

30 juli Bitr. brandmästare O. Andersson, Malmö.

40 år.

18 juli Brandmästare Folke G. Johansson, Karlskoga.

Curt Bergström 50 år.

Tiden löper tyvärr fort, men när man får nå sin femtioårsdag med sådan vitalitet, som Curt Bergström gör den 23. juli, då är man att gratulera.

Curt Bergström är född i Blekinge, tog studentexamen 1915, officersexamen 1917 och utnämndes samma år till officer vid Kungl. Jönköpings regemente. Under sin officersbana genomgick han flygspanarskola 1920 samt examen som gymnastikdirektör och legitimerad sjukgymnast 1924. År 1926 övergick dåvarande löjtnant Bergström på övergångsstat, där han avancerat till kapten.

Sin brandmannabana förberedde han under aspiranttjänst vid Jönköpings brandkår och utnämndes 1926 till brandchef i Västervik. Denna befattning hann han dock ej tillträda på grund av att han strax efter erhölet sökt befattning som vice brandchef vid Borås brandkår. Tjänsten där lämnade han 1933 för att

tillträda befattning som brandkapten vid Göteborgs brandkår, i vilken tjänst han alltjämt kvarstår.

Såsom brandkonsulent har Curt Bergström tjänstgjort dels inom Älvsborgs län under sin Boråstid och dels inom Göteborgs och Bohuslän alltsedan början av sin brandkaptsbefattning i Göteborg.

Nu senast har han 1945 utsetts till länsbrandinspektör i sistnämnda län.

Utomlandsstudier har han idkat i Berlin, Köpenhamn och New York.

Som brandsakkunnig har han varit tillkallad för ett flertal uppdrag bl. a. för brandväsendet vid statens järnvägar och brandskyddet å större passagerarfartyg.

Brandskyddslitteraturen har Curt Bergström givit ett värdefullt tillskott genom utarbetandet av broschyren "Brandskydd i fartyg" och nu senast den stora snart utkommande läroboken "Eldsläckningslära", vars huvudsakliga författare Bergström varit.

Det arbete, som Curt Bergström ägnat brandväsendet har icke inskränkt sig till endast ett dugligt och plikttroget fullgörande av sina tjänstebefattningar utan alltid varit präglad av en oegennyttig strävan att bidra till och gagna vårt brandväsendes förkovran. Personligen alltid tjänstvillig, har han med sin kunnskap och stora arbetsförmåga vunnit kollegornas och myndigheters välförtjänta tacksamhet.

Som synliga erkännanden har han också fått emottaga Svenska Brandkårens Riksförbunds guldmedalj, Sveas guldmedalj, Riksluftskyddsförbundets förtjänstecken och Göteborgs Gymnastikförbunds medalj.

Och när Curt Bergström nu uppnår sina halva hundra år, bringas han av många kollegor och vänner ett varmt tack för vad han hittills verkat för vårt brandväsende samt en tillönskan, att han alltjämt måtte få fortsätta detta sitt gagnande arbete under bibehållande av sin vigör lika spänstig och oberörd av årens antal, som hittills.

R. S.

**Mössmärken
Gradbeteckningar
Armbindlar
Tjänsteålderstecken**

Aug. Holts Gulddragerifabriks A.-B.

Mäster Samuelsgatan 67 STOCKHOLM
Tel. 20 78 58 och 10 05 33

Släckningskostnaderna

En värdefull årsbok

Hrr Brandchefer!

Har ni studerat de nya bestämmelserna rörande betalning av släckningskostnader? I annat fall: Gör det! Sammanfattningsvis kan beträffande desamma meddelas:

- att numera är i princip den *kommun*, inom vilken brand inträffar, skyldig att svara för släckningskostnaderna;
- att för landsbygdens del åtaga sig brandförsäkringsgivarna att svara för viss del av kommunernas släckningskostnadsutgifter. För bränder i städer och samhällen utgår även i vissa fall ersättning till kommunen;
- att brandkårerna skola sända sina räkningar till den *kommun*, inom vilken branden inträffat, och erhålla, i den mån räkningen kan godtagas, 100 % ersättning av *kommunen*. Kommunen i sin tur äger att begära ersättning från brandförsäkringsgivaren och har för den skull att tillstålla länsbrandinspektören sin räkning för granskning och vidarebefordran till brandförsäkringsgivaren;
- att brandförsäkringsgivaren utbetalar till *kommunen* 90 % av den ersättning, kommunen själv måst vidkännas, dock högst 90 % av kostnaderna beräknade enl. taxan. (I fråga om sådana städer och samhällen, där reducerad ersättning utgår, utbetalas 90 % av den reducerade ersättningen);
- att återstående 10 % tillföres brandkårsförbunden såsom *extra* bidrag till deras utbildningsverksamhet;
- att till skillnad gentemot den hittillsvarande taxan föreskrives bl. a., att ersättning utgår endast för "vattenfylld" slang (alltså icke för slang som blott rullats ut), och vidare bestridas icke längre försäkringskostnader av något slag av brandförsäkringsgivarna.

Brandkårens räkningar bör utskrivas i 3 ex., varav 2 lämnas till vederbörlig kommunal myndighet, medan det tredje exemplaret behålles av brandkåren.

Utdrag ur överenskommelsen och taxan kunna rekvireras från Svenska Brandkårens Riksförbund, Regeringsgatan 12, Stockholm.

Stockholms brandmän ha i dagarna utsänt "Brandmännens årsbok 1945". Det är den femtonde årgången av denna synnerligen värdefulla och trevligt redigerade årsbok. Den boken gör åtskilligt för att hålla samman kamraterna inom kåren, även sedan de gått i pension, då den flygiga matrikelavdelningen även upptar deras namn och adresser. Det är klokt gjort och visar en god uppfattning hos redaktionen.

Ur det rikhaltiga innehållet kan framhållas bl. a. en artikel av f. brandchefen Harald Sellén, där han på äkta HD-manér tar avsked av den kår han i dryga 26 år tjänat samt en uttömmande teknisk redogörelse för telesignalanläggningarna på den nya Brännkyrka stationen av brandingenjör B. Kvarneby — lagom teknisk och lagom populär för att passa den skiftande läsekretsen, vilken svåra uppgift författaren löst med den äran. Brandförman Arnold Billviks glada anlete möter vid bläddrandet i samband med en artikel "Ur gamla luntor om brandväsendet i Stockholm", där brandkårens "hovskald" överträffat sig själv genom att få med intressanta och minnesvärda händelser. Bland annat citerar han det gamla brandvaksropet:

Vaktarerop! Klockan är tio slagen
Gud bevara staden,
Ladugårdslanderna,
Brunkebergarna med.
Klockan är tio slagen.

Allan.

Obs! Hrr! Brandchefer!

Släckningskostnadsräkning skall av brandkår ingivas till och betalas av vederbörande *kommun*.

Sänd EJ räkningen till försäkringsinrättningen.

BESTÄLL

Nyutkommen litteratur.

För brandsyneförrättare.

(Broschyrer utarbetade till kurser för brandsyneförrättare. Utgivna av Svenska Brandkårens Riksförbund och Svenska Brandskyddsöreningen) Antal ex.

<i>Hjälpreda för brandsyneförrättare</i> , av brandchef V. Tell (SBR och SBF)	Pris kr. 0: 75	.....
<i>Om brandchefens rättigheter och skyldigheter enligt den nya brandlagstiftningen</i> , av kapten A. Ekberg, (SBR)	Pris kr. 0: 50	.....
<i>Lagar och förordningar som beröra brandsynearbetet</i> , av brandmästare V. Sommar (SBR)	Pris kr. 0: 50	.....
<i>Allmänna synpunkter på bebyggelse med hänsyn till brandrisk och släckningsmöjligheter</i> , av kapten R. Götherström, (SBF)	Pris kr. 0: 75	.....
<i>Eldfarliga elektriska anordningar</i> , av kapten R. Götherström, (SBF)	Pris kr. 0: 75	.....
<i>Brandsyn å bostadshus</i> , av brandchef V. Tell, (SBR)	Pris kr. 0: 50	.....
<i>Brandsyn å industrier</i> , av civilingenjör Chr. Möller (SBF)	Pris kr. 0: 75	.....
<i>Brandsyn å offentliga samlingslokaler</i> , av rektor T. Mohlin, (SBR)	Pris kr. 0: 50	.....
<i>Brandskyddet på lantgårdar</i> , av kapten R. Götherström, (SBF)	Pris kr. 0: 75	.....
<i>Uppvärmningsanordningar</i> , av civilingenjör Chr. Möller (SBF)	Pris kr. 0: 75	.....

För brandkårens.

Brandlagen och brandstadgan m. m. med kommentarer och sakregister av hovrättsfiskal B. Petri. C:a 250 sidor. Utom vad som framgår av titeln innehåller boken bl. a. normalbrandordningarna och ett stort antal kungl. kungörelser, regler för statsbidrag till kommunens skogsbrandväsen, förslag till förbundsordning för kommunalförbund, regler för statsbidrag till anläggande av branddammar och brandstationer, regler för ersättning till deltagande i släckning av skogseld och för ersättning till följd av arbete vid släckning av annan eldsvåda än skogseld, Kungl. Maj:ts stadga för statens brandskola m. m. (SBF)

Pris inbunden kr. 6: 50 + oms. ....

Utbildningsreglemente för brandkårer, utarbetat av brandkapten B. Hildebrand (SBR)

Pris häftat kr. 3: 50 .....

Pris inbundet kr. 5: 50 .....

Från Svenska Brandkårens Riksförbund, Regeringsgatan 12, Stockholm beställes ovanstående litteratur att sändas mot postförskott

till: .....

Namn

Titel

.....
Adress

(OBS.! Bladet är perforerat och kan avrivas.)